

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

پایش عملکرد بخش انرژی ایران در رابطه با هدف هفتم توسعه هزاره سوم

در سال ۲۰۱۵، سازمان ملل متحد اقدام به تدوین اهداف ۱۷ گانه توسعه پایدار (SDG) نمود که هدف هفتم آن، اطمینان‌یابی از دسترسی عموم به انرژی‌های مدرن، پایدار، مطمئن و مقرون به صرفه است. با همکاری پنج سازمان بین‌المللی، وضعیت تحقق این هدف در کشورهای جهان پایش و گزارش عملکرد آن منتشر شده است. در ادامه، به ارائه اطلاعاتی در این خصوص از قبیل دسترسی به انرژی، سهم انرژی‌های تجدیدپذیر، کارایی انرژی، شدت مصرف انرژی در ایران، ترکیه و جهان پرداخته می‌شود.

پنج سازمان بین المللی شامل آژانس بین المللی انرژی (IEA)، آژانس بین المللی انرژی های تجدیدپذیر (IRENA)، بخش آمار سازمان ملل متحد (UN)، بانک جهانی (WB) و سازمان بهداشت جهانی (WHO) گزارش مشترکی را در خصوص عملکرد کشورهای جهان در رابطه با وضعیت تحقق هدف هفتم توسعه پایدار^۱ تهیه و منتشر کرده اند.

هدف هفتم توسعه پایدار، دسترسی همگان به انرژی مقرون به صرفه و پاک در سال ۲۰۳۰ است که به ۳ گروه اصلی تقسیم شده است:

- ۱،۷- اطمینان یابی از دسترسی همگان به انرژی
- ۲،۷- افزایش پایدار سهم انرژی های تجدید پذیر در کل مصرف انرژی
- ۳،۷- دو برابر کردن میزان پیشرفت در زمینه ارتقاء کارایی انرژی

در چارچوب پایش جهانی^۲، با توجه به سه هدف اصلی فوق، چهار متغیر اندازه گیری و پایش می شوند:

سازمان متولی	متغیر	SDG7
WB	سهم جمعیت برخوردار از انرژی برق	اطمینان یابی از دسترسی همگانی به انرژی
WHO	سهم جمعیت استفاده کننده از سوخت و تکنولوژی های پاک	
IRENA	سهم انرژی های تجدید پذیر در کل مصرف نهایی انرژی	افزایش پایدار سهم انرژی های تجدیدپذیر در کل مصرف انرژی
IEA	شدت انرژی بر حسب انرژی اولیه و تولید ناخالص داخلی	دو برابر کردن میزان پیشرفت در زمینه ارتقاء کارایی انرژی

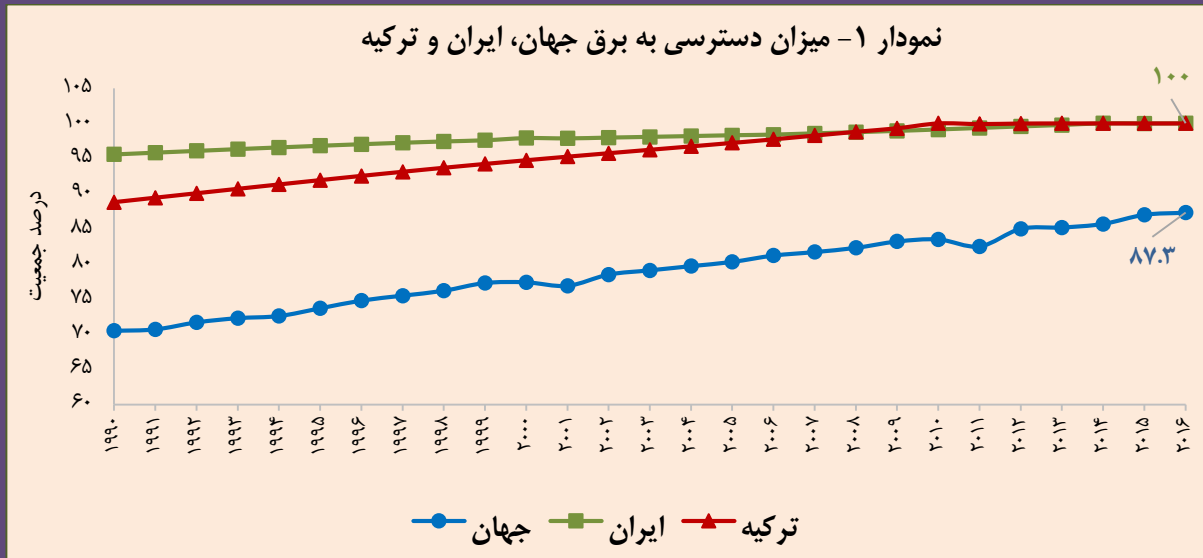
¹ Sustainable Development Goal 7 (SDG7)

² Global Tracking Framework (GTF)

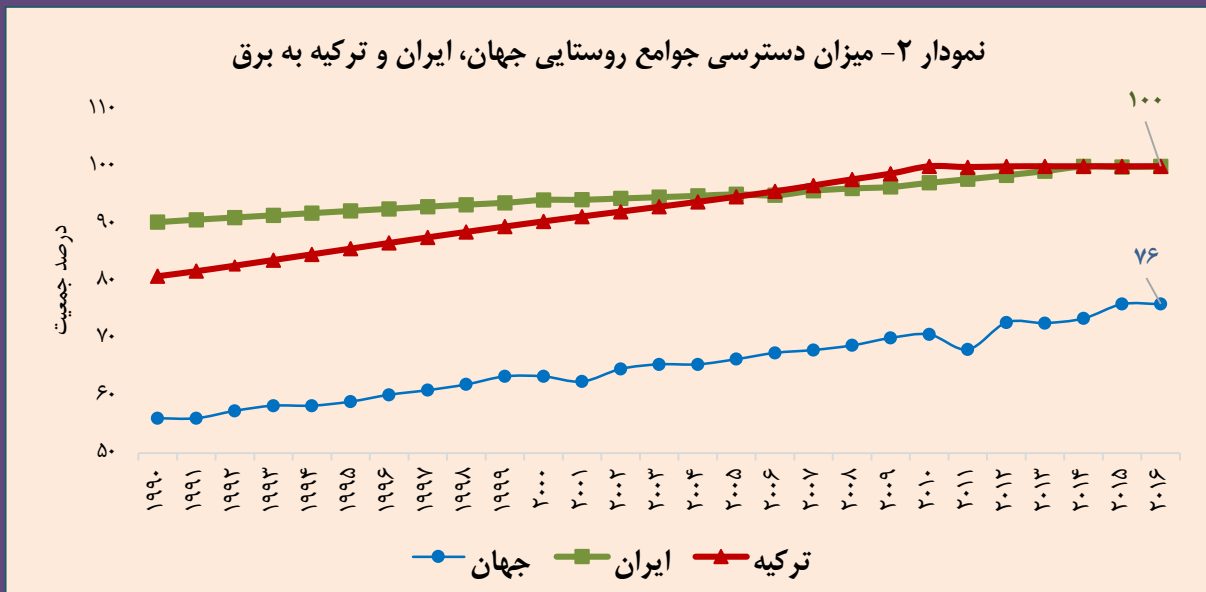

۱,۷. اطمینان یابی از دسترسی همگانی به انرژی

بر اساس نمودار ۱، صد درصد از جمعیت ایران و ترکیه به برق دسترسی دارند؛ در حالی که ۱۲,۷ درصد از مردم جهان از دسترسی به انرژی برق محروم هستند.

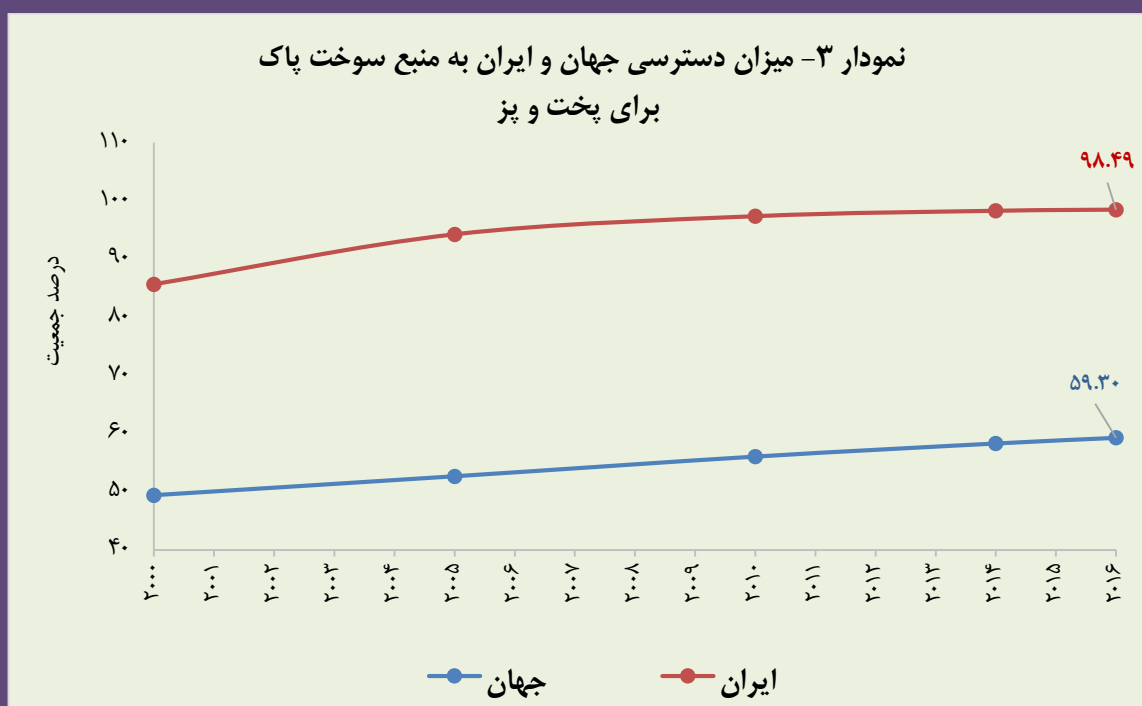

بر اساس نمودار ۲، صد درصد از جمعیت روستایی ایران و ترکیه به انرژی برق دسترسی دارند؛ در حالی که ۲۴ درصد از جمعیت روستایی جهان امکان برخورداری از این منبع انرژی را ندارند.

در سال ۲۰۱۶ در حالی که فقط ۵۹ درصد از مردم جهان به منبع انرژی پاک برای پخت و پز دسترسی دارند؛ ۹۸٫۵ درصد از مردم ایران از منبع انرژی تمیز برای تهیه غذا بهره‌مند هستند.

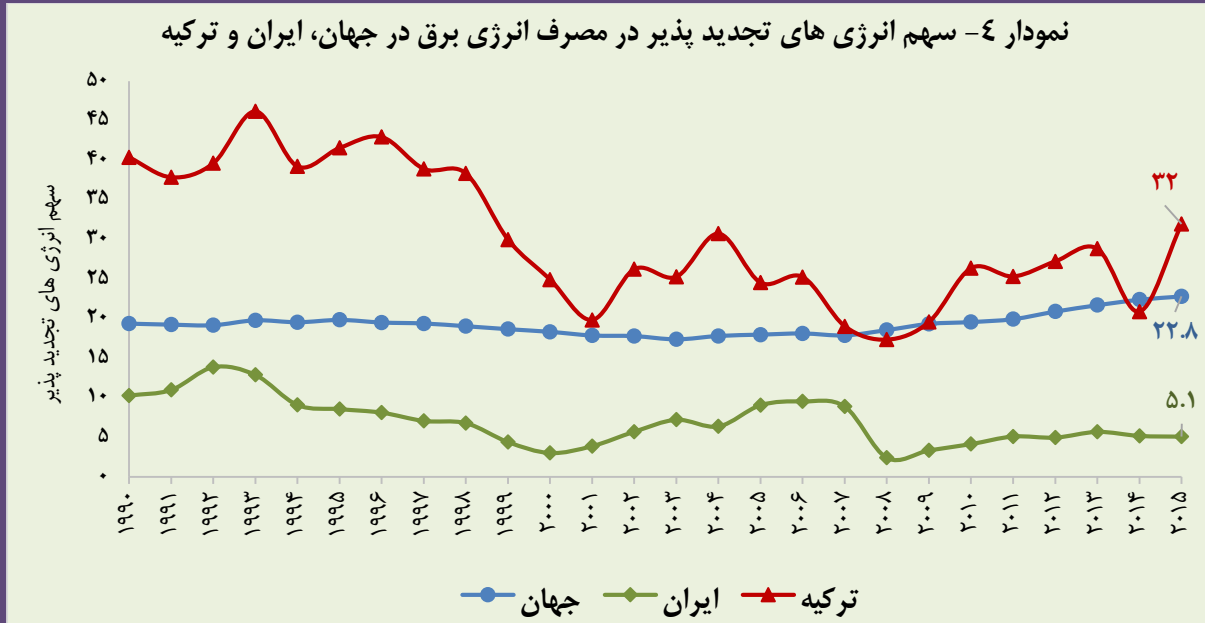

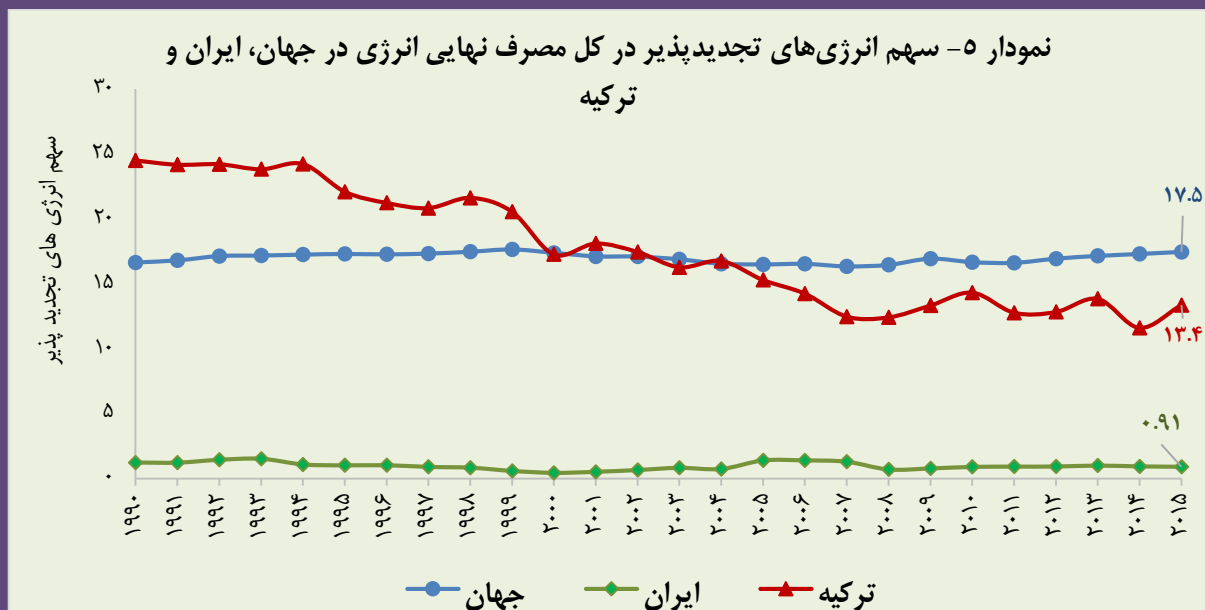
۲,۷. افزایش پایدار سهم انرژی های تجدیدپذیر در کل مصرف انرژی

بر اساس نمودار ۴، سهم انرژی های تجدید پذیر در مصرف انرژی برق در ایران ۵,۱ درصد است که تقریباً یک ششم میانگین جهانی (۳۲ درصد) است.

سهم انرژی های تجدید پذیر در کل مصرف انرژی برق کشور ترکیه (۲۲,۸ درصد) بیش از ۴ برابر ایران است.

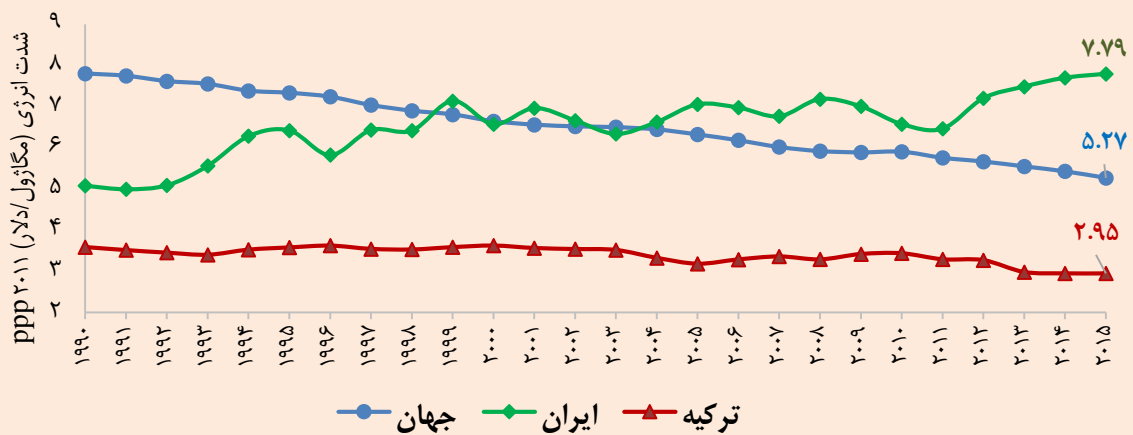
بر اساس نمودار ۵، فقط ۰,۹۱ درصد از کل مصرف نهایی انرژی در ایران از محل انرژی های تجدیدپذیر تامین می شود در حالی که میانگین جهان ۱۷,۵ درصد و این رقم برای ترکیه ۱۳,۴ درصد است.

۳.۷. دو برابر کردن میزان پیشرفت در زمینه ارتقاء کارایی انرژی

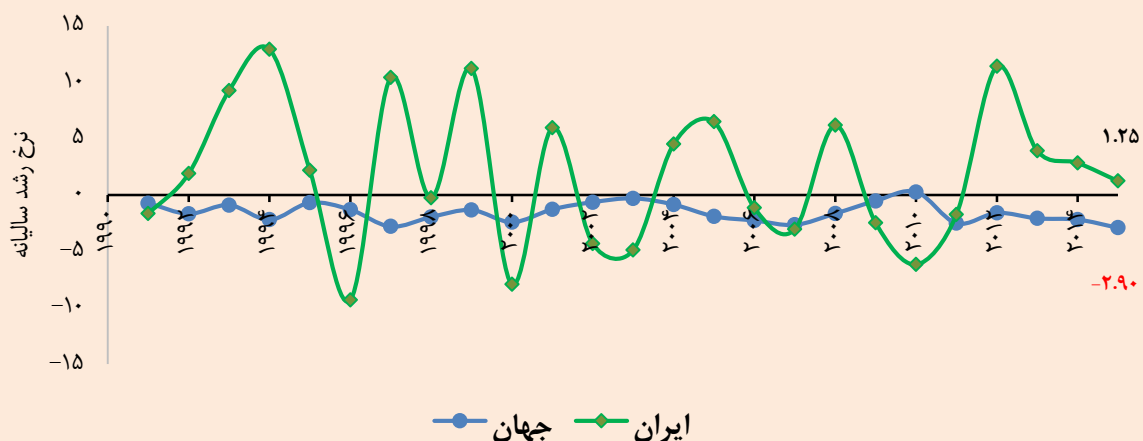
بر اساس نمودار ۶، در حالی که شدت مصرف انرژی جهان (میزان انرژی مصرفی به ازای هر واحد تولید ناخالص داخلی) روند نزولی دارد، روند شدت مصرف انرژی در ایران صعودی است. شکاف بین شدت مصرف انرژی در ایران و جهان از سال ۲۰۱۲ به بعد رو به افزایش بوده و به بالاترین رقم ۷٫۸ مگاژول در هر دلار در سال ۲۰۱۵ رسیده است. شدت مصرف انرژی ترکیه همواره از میانگین جهانی کمتر بوده است.

نمودار ۶- روند شدت مصرف انرژی در جهان، ایران و ترکیه

بر اساس نمودار ۷، روند عمومی رشد سالانه شدت مصرف انرژی در ایران همراه با نوساناتی بوده و طی سال‌های اخیر اگرچه از سرعت رشد آن کاسته شده، اما همچنان رشد آن مثبت است. میانگین رشد سالانه شدت مصرف انرژی جهان منفی بوده و از سال ۲۰۱۱ به بعد روند نزولی داشته است.

نمودار ۷- روند رشد سالانه شدت مصرف انرژی در جهان و ایران

جمع بندی:

با توجه به عملکرد ایران در رابطه با هدف هفتم توسعه پایدار، مشخص می گردد که:

- پیشرفت خوبی در زمینه امکان دسترسی مردم به برق بویژه در مناطق روستایی حاصل شده و به عبارتی این هدف به طور کامل محقق شده است.
- حدود ۹۸٫۵ درصد از جمعیت ایران به منبع انرژی پاک برای پخت و پز دسترسی دارند که با توجه به روند فزاینده آن، تحقق کامل این هدف در سال ۲۰۳۰ دور از ذهن نیست.
- علی رغم پیشرفت های مقطعی حاصله در رابطه با کاسته شدن از رشد سالانه شدت مصرف انرژی در ایران، روند عمومی شدت مصرف انرژی در ایران فزاینده بوده که مغایر با جهت گیری ارتقاء کارایی مصرف انرژی است و استمرار این رویه، تحقق جزء سوم هدف هفتم توسعه پایدار را تضعیف می نماید. اصلاح سیاست ها در حوزه انرژی بالاخص در زمینه واقعی سازی قیمت ها، تاثیر مهمی در بهبود این متغیر عملکردی حوزه انرژی ایران خواهد داشت.
- سهم انرژی های تجدیدپذیر در مصرف انرژی در ایران بسیار کم است و وضعیت خوبی از حیث تحقق جزء دوم هدف هفتم توسعه پایدار ندارد. با توجه به رشد سرمایه گذاری سال های اخیر در این حوزه، انتظار می رود وضعیت ایران در تامین این هدف بهبود یابد.